

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра філософії та релігієзнавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ: ЕТИКА

для студентів

рівня вищої освіти: першого (бакалаврського)

спеціальності: 021 Аудіовізуальне мистецтво та виробництво

освітньої програми: 021.00.01 «Ведучий телевізійних програм»

Київ – 2024

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДРПОУ 45307966
Програма № 2462/24
Начальник відділу моніторингу якості освіти:
Григорук
(підпис) (прізвище, ініціали)
«24»

Розробник: Хрипко Світлана Анатоліївна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Викладач: Хрипко Світлана Анатоліївна, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук
Протокол від 31 серпня 2024 року № 1

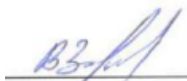
Завідувач кафедри д. філос. н., проф. Горбань О.В.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Ведучий телевізійних програм»
30 серпня 2024 року

Гарант освітньо-професійної програми Є. О. Малюк

Робочу програму перевірено 30 серпня 2024 р.

Заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи

Факультету суспільно-гуманітарних наук Віталій Завадський

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	нормативна	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	2 / 60	
Курс	3	
Семестр	5	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	2	
Обсяг годин, в тому числі:	60	
Аудиторні	28	
Модульний контроль	4	
Семестровий контроль	10	
Самостійна робота	18	
Форма семестрового контролю	іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «*Філософські студії*» є засвоєння студентами досягнень світової етичної думки, формування світоглядних основ теоретично-наукового мислення та філософської культури світорозуміння в контексті сучасних потреб вищої школи й актуальних завдань університетської освіти. А також - ознайомлення студентів з об'єктом, предметом, структурою, категоріальним апаратом етики, історичним розвитком етичної думки, з питаннями розвитку теоретичної та прикладної етики, а також зі специфікою застосування результатів вивчення етики у духовно-практичній діяльності; та формування у студентів морально-етичних цінностей як основи їхньої духовності.

Дисципліна спрямована на формування у студентів таких **фахових (професійних) програмних компетентностей** освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»:

ЗК-05	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності).
ЗК-07	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
ЗК-10	Здатність бути критичним та самокритичним.
ЗК-15	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК-16	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ФКУ-17	Усвідомлення етичних та правових норм професійної діяльності.

3. Результати навчання за дисципліною

За результатами вивчення дисципліни студент має отримати такі **програмні результати** освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво», а саме:

РН-15. Вміти спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності).

РНУ-23. Розуміти суспільне значення професійної діяльності та відповідальність у створенні та поширенні аудіовізуального твору, знати та організовувати свою діяльність на засадах права, етики, гуманізму.

РНУ-27. Знати та застосовувати у практичній діяльності здобутки української та світової науки, культури та мистецтва, розуміти значення ролі особистості у розвитку суспільств та цивілізацій, формуванні ціннісно-світоглядних засад та перспектив.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Етика як філософська наука							
Тема 1. Народження етичної думки. Етика як філософська наука	10	2	4	-	-	-	4
Тема 2. Історія етичної думки.	6	2	2	-	-	-	2
Тема 3. Мораль як соціальне явище. Структура моральної свідомості.	6	2	2	-	-	-	2
Тема 4. Категорії етики та структура моральної свідомості	2	2	-	-	-	-	
Модульний контроль	2						
Разом за змістовим модулем 1	26	8	8		-	-	8
Змістовий модуль II. Етика як прикладна наука							
Тема 4. Прикладна етика та її основні підрозділи	8	2	2	-	-	-	4
Тема 5. Етикет та ділове спілкування	6	2	2	-	-	-	2
Тема 6. Професійна етика. Особливості педагогічної етики.	4	-	2	-	-	-	2
Тема 7. Спілкування в моральному вимірі	4	2	-	-	-	-	2
Модульний контроль	2						
Разом за змістовим модулем 2	24	6	6	-	-	-	10
Семестровий контроль	10						
Усього годин	60	14	14	-	-	-	18

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I ЕТИКА ЯК ФІЛОСОФСЬКА НАУКА

Тема 1. Вступ. Народження етичної думки. Етика як філософська наука.

Предмет і завдання етики

Походження термінів «етика», «мораль», «моральність». Виникнення етики в системі філософського знання. Історична мінливість предмету етики. Мораль і етика: особливості взаємозв'язку. Вплив етики на формування та розвиток моральності.

Структура етики як науки: історія етичних вчень та історія моральності, теорія моралі, нормативна етика, прикладна етика. Прикладна та професійна етики. Взаємозв'язок та відмінності.

Завдання науки етики. Основні завдання етики в емпіричній, теоретичній та прикладній галузях. Етика і моральне виховання.

Тема 2. Історія етичної думки.

Принципи систематизації етичних вчень:

а) за джерелами походження моралі (виокремлюють натуралістичні, соціологічні, “антропологічні”, супранатуралістичні етичні теорії);

б) за змістом морального ідеалу (гедоністичні, евідемоністичні, утилітаристські, або прагматичні, перфекціоністські, “гуманістичні” етичні вчення).

Принцип періодизації етики: відповідність культурно-історичним епохам. Найважливіші моральні вчення в культурах Стародавнього Сходу. Етичні вчення Давньої Індії. Моральний зміст Вед. Моральна програма Будди. Етичні ідеї конфуціанства.

Рационально-логічне обґрунтування етичних проблем у грецькій філософській традиції (Демокріт, софісти, Сократ, Платон, Аристотель). Етичні вчення епохи занепаду рабовласницького суспільства (Епікур, стоїцизм, скептицизм).

Етика середньовіччя. Християнське світобачення і проблеми етики. (Патристика - Тертуліан, Августин, Боецій; схоластика – Абеляр, Фома Аквінський; пізнє середньовіччя – Майстер Екхарт, етичний дуалізм народно-еретичних рухів).

Етика Нового часу: відправні точки та корінні проблеми (Дж. Бруно). Скептицизм як докорінна переорієнтація етичної теорії (М. Монтень). Розум як джерело суверенності морального суб'єкта (Декарт, Спіноза, Гоббс). Натуралістичний та пантеїстичний евідемонізм (Локк, Юм, Шефтсбері, Руссо).

Етичні системи класичної німецької філософії (Кант, Гегель, Фейєрбах).

Великі “песимісти” (А. Шопенгауер, Ф. Ніцше).

Етика російської релігійної філософії другої половини XIX – початку XX ст.) та її місце у світовій духовній культурі (В. Соловйов, М. Бердяєв)

Проблеми моралі у філософії в Україні другої половини XIX – поч. XX ст. (П.Юркевич, С.Гогоцький, М.Грот, М. Олесницький).

Провідні ідеї в етиці XX ст. (Л.Толстой, А. Швейцер).

Тема 3: Мораль як соціальне явище. Походження та історичний розвиток моралі.

Сутність та походження моралі. Концепції походження моралі: натуралістичні (соціал-дарвінізм, еволюціонізм,); соціологічні (Т. Гоббс, Дж. С. Міль, марксизм, М. Вебер, Е. Дюркгейм, Ф. Ніцше, З. Фрейд), “ антропологічні” (Демокріт, Кіренаїки, Аристотель, Ж.-П.Сартр, Е. Фромм); супранатуралістичні (Платон, Августин, Фома Аквінський, релігійно-філософська традиція в Росії та Україні, П. Тейяр де Шарден).

Первісні форми регулювання людської поведінки. Зародження моралі у первісному суспільстві. Формування морального ставлення людини до інших через звичаї і нрави. Міф і ритуал як спосіб практичного утвердження моральних критеріїв та оцінок. Розпад родового та становлення класового суспільства як умови виокремлення моралі.

Мораль та інституційна регуляція. Специфіка моральної регуляції людських взаємин. Мораль і право.

Мораль як духовно-практичні відношення. Моральна свідомість і моральна практика. Специфіка моральної свідомості. Основні елементи моральної свідомості: моральні почуття, норми, принципи, поняття, ідеали, моральна воля. Взаємозв'язок моральної свідомості, діяльності, відносин. Основні функції моралі: ціннісно-нормативна, регулятивна, комунікативна, світоглядна, виховна.

Властивості моралі як специфічної форми суспільних відносин. Мораль у системі соціальних цінностей. Гуманістичний зміст моралі.

Тема 4. Категорії етики та структура моральної свідомості.

Добро і зло як висхідні поняття моральної свідомості і категорії етичної науки. Зв'язок ідей морального добра з категорією блага. Історичні типи осмислення морального добра. Зміст категорії морального зла. Основні різновиди уявлень про зло в історії світової культури. Соціальне і моральне зло. Зло як відсутність добра. Проблема субстанційності зла.

Справедливість як етична основа суспільної комунікації та моральнісна санкція суспільного співжиття. Аристотель про зрівнюючу (ретрибутивну) та розподільчу (дистрибутивну) справедливість.

Проблема життя та смерті в контексті етико-історичних досліджень. Роль смисложиттєвих шукань у становленні людської особистості. Типові концепції обґрунтування сенсу життя (егоїзм, альтруїзм, конформізм, самоствердження і самопожертвування).

Життя і смерть як головні виміри людського буття. Ставлення до смерті як моральна проблема.

Обов'язок і совість як відбиття імперативності моральних цінностей. Поняття обов'язку, його об'єктивні й суб'єктивні сторони. Види обов'язку.

Чесність і гідність. Історичний зміст категорій «чесність» і «гідність». Значення міри у прояві чесності й гідності. Морально-психологічний аспект чесності (адекватність самооцінки). Актуалізація проблеми гідності в сучасних умовах утвердження демократії в Україні.

Поняття чесності та гідності як проекція моральної цінності особи.

Етичний статус категорій «сміс життя» і «щасття». Концепції смісу життя і щасття. Сміс життя як фундаментальна особливність людського існування. Щасття та шляхи його осмислення в етиці.

Зв'язок щасття і смісу життя з професійною діяльністю (самореалізація, відчуття власної значущості, самооцінка тощо).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ЕТИКА ЯК ПРИКЛАДНА НАУКА

Тема 5. Прикладна етика як моральна культура і дослідницька програма

Прикладна етика – форма раціонально впорядкованого морального життя. Диверсифікованість морально-прикладної практики. «Відкриті» проблеми моралі. Прикладна етика як дослідницька програма. Виникнення і розвиток прикладної етики як області знання. Різні підходи до розуміння прикладної етики. Новий тип співвідношення моральної теорії і практики. Структура прикладної етики.

Види прикладної етики: етика громадянськості (мораль і політика), екологічна етика, біоетика. Морально-етичні проблеми радіаційної і екологічної медицини. Етичні проблеми наркоманії та інтернет-залежності. Етика епохи ВІЛ і постчорнобильського синдрому.

Тема 6. Етикет та ділове спілкування

Ділове спілкування як специфічна форма контактів і взаємодії людей, які представляють свої організації. Ділове спілкування та його особливості: офіційність, спрямованість на встановлення контактів та прийняття взаємоприйнятних рішень.

Стратегія і тактика ділового спілкування. Фази ділового спілкування.

Ділове спілкування та його відповідність загальновизнаним та загальноприйнятим правилам. Поняття етикету. Діловий етикет в історичній ретроспективі та сучасних вимогах. Абетка спілкування : знайомство, вітання, звернення, прощання.

Поняття вербального спілкування. Мова як провідний спосіб передачі інформації. Монологічна та діалогічна вербальна комунікація. Основні вимоги усного мовлення. Вміння говорити – шлях до успіху ділової людини. Майстерність публічного мовлення. Культура та техніка мовлення. Виступи та бесіди.

Вміння слухати як неодмінна складова частина спілкування ділових людей. Слухання як активний процес. Умови ефективного слухання.

Невербальні канали спілкування та їх класифікація. Роль невербальних каналів спілкування у передачі інформації. Невербальні сигнали як індикатор індивідуальних соціально-психологічних характеристик особистості. Інтонаційні невербальні засоби: темп мовлення, тембр голосу, правила їх використання.

Імідж ділової людини. Моральні засади іміджу ділової людини. Манери. Мімічна “партитура” образу ділової людини.

Специфіка ділових відносин у колективі. Основні засади спілкування у професійній групі. Поняття службової етики. Роль керівника та підлеглих.

Особливості управлінської діяльності керівника колективу. Основні функції керівника в діяльності колективу. Стиль керівництва: авторитарний та демократичний.

Форми ділового спілкування: виступ, нарада, прес-конференція, переговори; телефонна розмова; ділове листування, візитна картка. Основні вимоги ділового етикету щодо форм ділового спілкування. Особливості ділового спілкування працівників туристичної сфери та готельного господарства.

Класифікація труднощів ділового спілкування: інтелектуальні, мотиваційні, моральні, емоційні.

Поняття та класифікація конфліктів у сфері ділового спілкування. Структура конфлікту. Динаміка конфліктів. Роль конфлікту у діловому спілкуванні. Конструктивні та деструктивні функції конфлікту. Шляхи вирішення конфліктних ситуацій.

Тема 7. Професійна етика. Особливості педагогічної етики

Професійна етика як спосіб регуляції поведінки в конкретних видах професійної діяльності

Загальні принципи професійної етики: професійна солідарність і корпоративність, професійний обов'язок та особлива форма відповідальності. Професійні деонтології.

Принципи і норми професійних етики. Моральні компетенції педагога.

Педагогічна етика. Специфіка педагогічної діяльності і моральні основи ставлення педагога до своєї праці. Предмет педагогічної діяльності і проблема відповідальності вчителя. Поліфункціональний характер педагогічної діяльності і проблема конкурентноздатності педагога. Соціальні задачі збереження і передачі знань та небезпечність особистого консерватизму педагога. Творчість у педагогічній діяльності, артистизм, гнучкість мислення і поведінки вчителя. Відповідність педагога вимогам сучасної школи і необхідність постійного вдосконалення. Етика відносин у системі «педагог-учень». Принципи гуманізму і демократизму як моральні засади відносин у системі «педагог-учень». Кореляція дій педагога відповідно до очікувань і думок учнів. Неприпустимість приниження гідності учнів.. Орієнтація педагога на позитивні емоції у спілкуванні з учнями. Етика стосунків у системі «педагог-педагог». Об'єктивні фактори: труднощі і протиріччя в оцінці педагогічної діяльності: проблема «нерівності» у педагогічному колективі; проблема педагогічного авторитету і майстерності; проблема критики; різниця в рівні загальної і професійної культури, в поглядах і

переконаваннях. Штampi і стереотипи в поведінці вчителя. Суб'єктивна фактори, що впливають на морально-психологічний клімат в педагогічному колективі: загострена потреба педагога в авторитеті і “професійні захворювання”: амбіціозність, категоричність, підозрілість, образливість; у педагогічній діяльності. Необхідність толерантності, тактовності, прагнення до взаєморозуміння у педагогічному колективі; недопущення і подолання в собі , зарозумілості, самовпевненості , максималізму і безкомпромісності.

Тема 8. Спілкування в моральному вимірі.

Товаришування, приятелювання, дружба. Феномен дружби в історико-культурних вимірах. Специфіка товариства в різних формах людської діяльності.

Поняття “сім'я” і “шлюб”. Історичні форми сім'ї та шлюбу: проміскуїтет, груповий шлюб, парний шлюб і парна сім'я, моногамний шлюб і моногамна сім'я. Авторитарні, демократичні та егалітарні принципи побудови взаємин у сім'ї. Сучасні тенденції розвитку сімейно-шлюбних відносин. Криза інституту сім'ї у сучасному світі. Етичний зміст проблеми сексуальних меншин.

Кохання і сім'я. Кохання як морально-змістовна форма статевих відносин.

Функції сім'ї: економічна, репродуктивна, комунікативна, культурно-виховна

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	4	4	3	3
2	Відвідування семінарських занять	1	4	4	3	3
3	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	4	40	3	30
4	Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	4	20
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
Макс. кількість балів за видами поточного контролю		-	-	88	-	81
Максимальна кількість балів за видами поточного контролю МБ Етика		169				

Методи контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

- *Методи письмового контролю:* модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- *Комп'ютерного контролю:* тестові програми.
- *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Самостійна робота – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
- формування умінь і навичок самостійної розумової праці;
- розвиток морально-вольових зусиль;
- формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань як необхідної умови професійного становлення.

Завдання самостійної роботи студентів:

- навчання студентів самостійно працювати з різними джерелами інформації;
- творче сприйняття і осмислення навчального матеріалу;
- формування навичок щоденної навчальної самостійної роботи.

Зміст самостійної роботи полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;
- презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання.

Самостійна робота студентів повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;

- володіння розумовими процесами;
- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здібність до творчої праці.

Критерії оцінювання – кожна робота оцінюється у 5 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	2 бали
2	Повнота використання рекомендованої літератури	1 бали
3	Обґрунтування висновків	0,5 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	0,5 бал

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1.		9	20
1	В контексті першої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	4	5
2	В контексті другої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	2	5
3	В контексті третьої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	2	5
		8	15
Змістовий модуль 2.			
4	В контексті четвертої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	4	5
5	В контексті п'ятої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	2	5
6	В контексті шостої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	2	5
7	В контексті сьомої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	2	5
		10	20
Разом		18	35

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля. Кількість модульних контрольних робіт з модульного блоку «Етика» навчальної дисципліни «Філософські студії» – 2, виконання кожної роботи є обов'язковим.

Критерії оцінювання: максимальна кількість балів за виконання модульної контрольної роботи – **25**.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Філософські студії» засвоєння матеріалу за її модульними блоками «Філософія», «Етика» та «Релігієзнавство» завершується підсумковим семестровим контролем у формі *екзамену*.

Загальна сума балів набраних за вивчення дисципліни «Філософські студії» ділиться на коефіцієнт – **8,5**.

Перелік питань для семестрового контролю формується за визначеним переліком з кожного модульного блоку.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю за модульним блоком «Етика»

1. Походження поняття «етика». Етика як філософська наука, її предмет, мета, завдання та методологія. Функції етики.
2. Поняття моральної свідомості.
3. Норма як елемент моральної свідомості. Зв'язок моральних норм з реальною практикою людського життя.
4. Моральні принципи та їх основна характеристика.
5. Моральні мотиви в структурі моральної свідомості.
6. Ціннісні орієнтації в структурі моральної свідомості.
7. Добро як провідна ідея моральної свідомості. Благо і добро.
8. Зло як антиблаго і моральне зло. Вили морального зла та єдність його природи.
9. Типові концепції зла та їх спільна основа. Основні і характерні риси зла.
10. Взаємовідношення добра і зла.
11. Несилова концепція взаємодії добра і зла.
12. Деонтологічні та аксіологічні цінності.
13. Історична еволюція категорії «обов'язок». Вплив релігій на становлення категорії.
14. Свобода і відповідальність як проблеми етики.
15. Зміст та еволюція поняття «справедливість». Особливості відплатної і розподільчої справедливості.
16. Зрівняльна і пропорційна форми розподільчої справедливості.
17. Поняття справедливості у різних політичних ідеологіях.
18. Поняття морального ідеалу та його еволюція.
19. Щастя як етична категорія.

20. Моральні виміри спілкування: толерантність, повага, співчуття, любов, милосердя.
21. Культура спілкування й етикет. Особливості етикету в різних культурах.
22. Способи осмислення людського буття (на прикладах із філософських теорій):
23. Культурно-історичний аспект проблеми смерті.
24. Смерть і безсмертя як етичні поняття.
25. Проаналізуйте основні етичні проблеми в площині педагогічної етики.
26. Що таке біоетика і які існують головні проблеми в царині цієї галузі етики.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Кількість балів		Значення оцінки
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) у межах обов’язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов’язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

10. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 60 год., із них: лекції – 14 год., семінарські заняття – 14 год., практичні заняття – 0 год., самостійна робота – 18 год., модуль. контр. – 4 год., семестр. контр. – 10 год.

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1. Етика як філософська наука (88 балів)				Змістовий модуль 2. Етика як прикладна наука (81 бал)			
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8
Лекції (теми, бали)	Тема 1. (1 бали)	Тема 2. (1 бал)	Тема 3. (1 бал)	Тема 4. (1 бал)	Тема 5. (1 бал)	Тема 6. (1 бал)	Тема 7. -	Тема 8. (1 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)	Тема 1. (20+2 бали)	Тема 2. (10+1 бал)	Тема 3. (10+1 бал)		Тема 4. (10+1 бал)	Тема 5. (10+1 бал)	Тема 6. (10+1 бал)	Тема 7. -
Самостійна робота	Самостійна робота до першої теми (5 балів)	Самостійна робота до другої теми (5 балів)	Самостійна робота до третьої теми (5 балів)		Самостійна робота до четвертої теми (5 балів)	Самостійна робота до п'ятої теми (5 балів)	Самостійна робота до шостої теми (5 балів)	Самостійна робота до сьомої теми (5 балів)
Поточний контроль (вид, бали)	МКР 1 (25 балів)				МКР 2 (25 балів)			
Семестрови й контроль	іспит							

8. Рекомендовані джерела

Основні (базові):

1. Етика та естетика: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 204 с.
2. Етика та естетика: навч. посібник / за ред. М. П. Гетьманчука. Львів : ЛьвДУВС, 2010. 320 с.
3. Етика та естетика: навчальний посібник для семінарських занять та самостійної роботи студентів / І.Г.Утюж, Н.В.Спиця, М.О.Мегрелішвілі. Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. 81с.
4. Етика та естетика: навч. посіб. / В. Л. Петрушенко [та ін.]; за ред.: В.Л.Петрушенка. Львів : Новий світ-2000, 2018. 306 с.
5. Тофтул М.Г. Етика : навчальний посібник. Київ : «Академія», 2005. 416 с
6. Чистіліна Т. О. Етика та естетика : навч. посібник / Т. О. Чистіліна. Київ : Центр учб. літ., 2016. 304 с.
7. Юрій М.Ф. Етика : підручник. Київ: Дакор, 2008. 320 с.

Додаткові:

1. Андреева Т. Є. Етика та психологія ділових відносин / Т. Є. Андреева, О. П. Бутенко, Н. В. Опікунова, О. В. Садовніченко, В. М. Тулін. Харків : Бурун Книга, 2004. 143 с.
2. Етика: Навчальний посібник /В.О. Лозовий, М.І. Панов, О.А. Стасевська. Київ, 2002.
3. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. Підручник. Київ, 1999.
4. Малахов В. Етика : навч. посібник / В. А. Малахов. – 5-те вид. Київ : Либідь, 2005. 304 с.
5. Мовчан В.С. Історія і теорія етики. Курс лекцій: Навчальний посібник. Дрогобич, 2003.
6. Проценко О.П. Етикет в просторі практичної філософії. Харків, 2002.
7. Психологія професійної діяльності і спілкування. Київ, 1997.
8. Ролз Д. Теорія справедливості. Київ, 2001.
9. Філософія історії: енцикл. словник-довідник / за заг. ред. В. О. Огнев'юка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. 416 с.
- 10.Шеломенцев В.М. Етикет і сучасна культура спілкування. Київ, 2003.

Англомовна література:

1. Alfano, Mark. Expandingthesituationistchallengetoresponsibilistvirtueepistemology. Philosophical Quarterly 62(247): 2011.
2. Athanassoulis, Nafsika. 2000. A response to Harman: Virtueethicsandcharactertraits. Proceedingsof the AristotelianSociety ,2000.
3. Doris, John, andStephenStich. As a matteroffact: Empiricalperspectivesonethics. InThe Oxford handbook of contemporary philosophy, ed. Frank Jackson and Michael Smith, 114–152. Oxford: Oxford UniversityPress,2005.

4. Mary Mothersill, 'Hume and the Paradox of Taste', in *Aesthetics: A Critical Anthology*, ed. George Dickie, Richard Sclafani, and Ronald Roblin (New York: St Martin's, 1989).
5. Merritt, Maria W., John M. Doris, and Gilbert Harman. Character. In *The moral psychology handbook*, ed. John Doris, 355–401. Oxford: Oxford University Press. 2012.
6. Vargas, Manuel. Situationism and moral responsibility. In *Decomposing the will*, ed. Andy Clark, Julian Kiverstein, and Tillmann Vierkant, 325–350. New York: Oxford University Press. 2013.
7. Claudia Garcia Serpa Osorio-de-Castro. Conflict surrounding individual and collective aspects of ethics in health emergencies. /—Etika-behaveor/ --5 – 2021.
8. Paulsell, Michael J. *Quests for Wisdom: Religious, Moral and Aesthetic Experiences in the Art of Living in Perilous Times*. 11 Nov. 2020.